

Vlaams
Parlement

stuk **42** (2013-2014) – Nr. 2
ingediend op 10 februari 2014 (2013-2014)

Kinderrechtencommissariaat

Jaarverslag 2012-2013

Gedachtewisseling

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid
uitgebracht door mevrouw Helga Stevens

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers.

Vaste leden:

de dames Sonja Claes, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack;
de heer Peter Gysbrechts, mevrouw Vera Van der Borght;
de dames Mia De Vits, Else De Wachter;
de dames Lies Jans, Helga Stevens;
mevrouw Ulla Werbrouck;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de dames Caroline Bastiaens, Griet Coppé, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
de heren Frank Creyelman, Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Goedele Vermeiren;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Stukken in het dossier:

42 (2013-2014) – Nr. 1: Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat

INHOUD

1. Uiteenzetting door de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris.....	4
1.1. Advieswerk domein Welzijn 2012-2013	4
1.2. Tussen de plooiën vallen van verschillende overheden	4
1.3. Tussen de plooiën vallen van verschillende sectoren	5
1.4. Tussen de plooiën vallen van volwassenen	5
1.5. 2014.....	6
1.6. Rechten op en in vrije tijd.....	6
2. Vragen van de leden	7
Gebruikte afkortingen	13

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebelief besprak het Jaarverslag 2012-2013 van het Kinderrechtencommissariaat samen met de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris, tijdens haar vergadering van dinsdag 28 januari 2014.

1. Uiteenzetting door de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris

De heer *Bruno Vanobbergen* brengt het laatste jaarverslag van de regeerperiode onder de titel 'Kinderen en jongeren vallen tussen de plooien'. Het jaarverslag gaat onder meer in op de diverse adviezen die in 2012 zijn geformuleerd, maar de kinderrechtencommissaris wil vooral ingaan op de signalen die door het ombudswerk en de klachtenlijn binnenlopen.

1.1. Advieswerk domein Welzijn 2012-2013

Vooraf wijst hij op de adviezen over discreet bevallen, euthanasie en levensbeëindiging voor de Verenigde Senaatscommissies Justitie en Sociale Aangelegenheden. In het kader van discreet bevallen is vooral aandacht gevraagd voor de toegang tot afstammingsinformatie voor kinderen vanaf twaalf jaar. Er is ook expliciet gewezen op het belang van een onafhankelijke instantie die een belangenafweging kan maken als kinderen naar concrete informatie over hun afstamming vragen. In het kader van euthanasie vond het KRC hoofdzakelijk inspiratie in de Nederlandse wetgeving, waar trapsgewijs naargelang leeftijd kinderen vanaf twaalf jaar recht op inspraak hebben en vanaf zestien jaar zelfbeschikingsrecht genieten.

De specifieke klachten en verzuchtingen van kinderen, jongeren, ouders en hun directe omgeving zijn opgesplitst in drie niveaus: tussen de plooien vallen van verschillende overheden, van verschillende sectoren en van volwassenen.

1.2. Tussen de plooien vallen van verschillende overheden

Onder die noemer bevindt zich de problematiek van de jeugdpsychiatrie en de relatie daarvan met de integrale jeugdhulp. Het aanbod aan jeugdpsychiatrie blijft beperkt. Het signaal is al eerder gegeven met betrekking tot de gemeenschapsinstellingen die vanwege hun opnameplicht jongeren met een zware psychiatrische problematiek moeten opnemen en dagen in isolatie dienen te houden. Opvoeders en directie weten er geen raad mee. Over de klachtenlijn komt het probleem stevast terug. De link tussen de integrale jeugdhulp en de jeugdpsychiatrie blijkt cruciaal. Jeugdpsychiatrie mag vooral niet worden beschouwd als het einde van de rit, maar moet daarentegen veel meer op de voorgrond treden en sneller toegankelijk worden.

Ook kinderen op de vlucht vallen tussen de plooien van de diverse overheden: kinderen zonder papieren, zij het als niet-begeleide minderjarige vreemdeling of als kinderen begeleid door het gezin. De kinderrechtencommissaris verwijst naar het dossier dat in december 2013 is gepresenteerd. Heel wat niet-begeleide minderjarige vreemdelingen kloppen bij het lokale OCMW aan om een leefloon te verkrijgen en worden doorverwezen naar Vlaams en/of federaal niveau. De jongeren in kwestie stappen na verloop van tijd naar de arbeidsrechtbank om uiteindelijk het leefloon te krijgen, maar intussen verstrijken er moeilijke maanden voor kinderen die veelal voordien ook al in preciaire omstandigheden hebben moeten doorbrengen of een harde, traumatische voorgeschiedenis meedragen. Het KRC meent dat er veel intensiever moet worden ingezet op de psychologische begeleiding van die groep. De diverse overheidsniveaus blijven naar elkaar wijzen voor hulp en ondersteuning.

Er wordt tevens aandacht gevraagd voor het lokale armoedebelief. Er gebeuren veel goede dingen, maar het KRC krijgt wel van jongeren maar ook vanwege professionals

die binnen de structuren actief zijn, geregeld signalen dat zich onder meer wat betreft het recht op maatschappelijke dienstverlening op lokaal niveau grote verschillen aftekenen. De benadering van sociale rechten lijkt te evolueren van een onvoorwaardelijk karakter naar een beleid dat steeds meer bestraft. Daardoor dreigen steeds meer groepen jongeren en kinderen uit de boot te vallen.

1.3. *Tussen de plooien vallen van verschillende sectoren*

Het jaarverslag refereert in dit verband aan de problemen met de continuïteit van zorg binnen de integrale jeugdhulp. Zo zijn er tweejarigen die al een traject hebben afgelegd van ckg naar pleeggezin, dan van het ene naar het andere pleeggezin, en dan weer naar een ckg, in afwachting van een plaatsing in een mpi. Dat noemt de heer Bruno Vanobbergen een problematische situatie is. De diverse betrokken sectoren zoeken wel naar oplossingen en het blijkt niet altijd eenvoudig om voor kinderen en jongeren meteen de juiste plek te vinden of ze de juiste zorg en ondersteuning aan te bieden. Kinderen laveren derhalve een hele tijd tussen sectoren.

In de integrale jeugdhulp wordt terecht veel aandacht gevraagd voor de brede instap, maar tegelijkertijd zijn er de Huizen van het Kind. Het KRC acht het van belang dat die laatste niet a priori worden gedefinieerd als de ‘huizen van het probleemkind’. Ze moeten heel breed en open blijven voor alle kinderen, jongeren en hun ouders die problemen ervaren met opvoeding en het gezin. Het onderscheid met de brede instap in de integrale jeugdhulp moet duidelijk blijven.

Echtscheiding blijft een sterk terugkerend fenomeen. In september 2014 gaan de familie-rechtbanken van start. Er komen kamers voor minnelijke schikking en er is oog voor het belang van een trajectbemiddelaar. Ook het Vlaamse niveau zet intensief in op bemiddeling. Er zijn geen signalen dat er iets fout zou lopen, maar het KRC vraagt aandacht voor afstemming tussen de twee bewegingen die aan de gang zijn.

Vervolgens blijft ook de verhouding tussen Onderwijs en Welzijn belangrijk. Jeugdrechters plaatsen kinderen en jongeren vanwege plaatsgebrek in de reguliere instellingen in gewone internaten. Die vallen niet onder het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp. Vanuit internaten wordt door opvoeders en jongeren in vraag gesteld hoe het zit met de privacy. Er ontbreekt in de internaatcontext een kader om met de respectieve vragen en problemen om te gaan. Als internaten deel blijven uitmaken van de problematiek, moet er onderzocht worden hoe daarmee om te gaan.

Voor het KRC is ook voor het onderwijs een Rechtspositiedecreet nodig, al is dat een breder verhaal, erkent de heer Bruno Vanobbergen.

1.4. *Tussen de plooien vallen van volwassenen*

(V)echtscheidingen hebben een grote impact op het leven van kinderen en jongeren. Die impact manifesteert zich op vele domeinen: schoolkeuze, toegang tot gezondheidszorg, niet naleven van verblijfs- en omgangsregeling enzovoort.

Ook in de zorgrelatie loopt het soms fout. Het KRC acht het cruciaal om het mogelijk te maken dat een trajectbegeleider de continuïteit in de jeugdzorg voor kinderen en jongeren kan verzekeren.

Bij donorschap en adoptie krijgen kinderen en jongeren niet altijd toegang tot de juiste informatie, al is die beschikbaar. De Belgische wetgeving van 2007 inzake anoniem donorschap houdt bijzonder weinig rekening met het belang van het kind. Men stelt vast dat

binnen de relaties tussen volwassenen vervolgens problemen rijzen die een impact hebben op het leven van het kind of de jongere.

1.5. 2014

Er zijn in 2014 al adviezen geformuleerd over de conceptnota over extern toezicht en externe klachtenbehandeling inzake hulp- en dienstverlening aan kinderen en jongeren en hun gezinnen (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2312/1), en over het uitvoeringsbesluit voor de Huizen van het Kind. De integrale jeugdhulp en alles dat ermee in verband staat wordt gevolgd, net als de evolutie in het jeugdrecht. Het KRC plaatst trouwens een blijvend voorbehoud bij wat men intussen al het jeugdsanctierecht is gaan noemen. Voorts is men van plan om met een aantal partners na te gaan wat het KRC kan betekenen in de context van scheiding en bemiddeling.

1.6. Rechten op en in vrije tijd

Er is met betrekking tot het recht op spel in 2013 een nieuwe General Comment uitgebracht door het VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Die vraagt aandacht voor het belang van spel voor kinderen: thuis, maar ook in de buurt en op school. Dat is met diverse partners vertaald naar de meer concrete context. Zo is aandacht gevraagd voor het voeren van een huiswerkbeleid op school, omdat uit signalen blijkt dat er heel wat tijd in gaat na school. Nadenken over de plaats die de school in beslag kan en mag nemen in het leven van een kind is in dat verband cruciaal.

Er wordt bijzondere aandacht gevraagd voor een inclusieve speelplein- en vakantiewerking. Men kan vaststellen dat kinderen en jongeren met een handicap op verschillende plaatsen bijna a priori worden geweerd. Dat vindt het KRC verontrustend.

Ook sport is een belangrijke vrijetijdsbesteding voor kinderen en jongeren. De Panathlon-verklaring is intussen tien jaar. Er worden vooral problemen gesignaleerd over contractuele verbintenissen van minderjarigen met een sportclub. Als kinderen of jongeren die een contract hebben afgesloten met een club, van club willen veranderen om welke reden ook, dan blijkt dat een probleem. Ook daaraan wil het KRC meer aandacht besteden.

In het kader van de sociale media dient bijzondere aandacht te gaan naar het fenomeen van het cyberpesten. In de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen is alvast advies verleend bij het voorstel van resolutie betreffende het opstarten van een multidisciplinair wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken, gevolgen en mogelijke oplossingen inzake pesten bij jongeren (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1898/1 en 2). Verschillende sectoren kijken naar elkaar voor wat de verantwoordelijkheid aangaat. Sommige scholen reageren er heel alert op en andere schuiven het af als een probleem dat zich in de vrije tijd voordoet en niet aan hen besteed is. Het KRC meent dat de recente General Comment on Children's Rights and Business Principles van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind een goed fundament biedt ter zake.

Voor wat media in het algemeen betreft, krijgt het KRC vooral te maken met problemen van participatie van minderjarigen aan televisieprogramma's. Minderjarigen die aan een programma meewerken, maar onder een beschermende maatregel staan, blijken te laat geïnformeerd over het feit dat ze niet in beeld mogen komen.

Er is ook heel strenge wetgeving inzake het portretrecht. Men wil kinderen en jongeren maximaal beschermen. Het KRC meent dat het iets minder streng moet. De heer Bruno Vanobbergen geeft het voorbeeld van klasfoto's die samengebracht worden in een kalender en waarop ook een jongere staat die in een pleeggezin leeft. De kalender wordt voor

een goed doel aan een breed publiek verkocht. Dat behelst een inbreuk op de wetgeving, maar kan soepeler.

Wat met jongeren, werk en consumentenzaken? In 2012 was er een recordaantal jobstudenten. Er komen relatief weinig klachten of vragen binnen van jobstudenten. Men hoort daarentegen wel vaker vragen en klachten van minderjarigen of hun ouders over hun zwakke positie als onlineconsument. Algemeen is er inzake het aankopen op internet weinig bescherming en dat moet beter, stelt het KRC.

Ook mobiliteit levert vragen op. Heel wat kinderen en jongeren nemen de bus naar school of vrijetijdsbesteding. Er wordt geregeld geklaagd over te volle bussen en trams op spitsuren, wat bus- of tramgebruik voor kleinere kinderen of jongere jongeren bemoeilijkt. Wat betreft het opmaken van processen-verbaal, zoekt het KRC met De Lijn hoe het verhaal van de minderjarige een plaats in dat proces kan krijgen. Dat gebeurt voorsnog niet. In het kader van het versterken van de rechtspositie van de minderjarige behelst dit derhalve een kleine, maar belangrijke ingreep.

2. Vragen van de leden

De heer *Peter Gysbrechts* ziet heel wat factoren terugkeren: vooral meldingen van volwassenen, het toenemende belang van nieuwe media, de wachtlijsten, manke communicatie, constant wisselende consultants enzovoort. Het lid stelt dat er nog heel wat werk aan de winkel is, ook aan het volwaardig klachtenrecht voor jongeren. Ze kunnen voorsnog klacht indienen bij de JO-lijn, die hoort bij Jongerenwelzijn. De noodzakelijke neutraliteit en onafhankelijkheid is derhalve niet altijd verzekerd. Dat sluit aan bij de discussie over het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp.

De spreker besluit dat zijn fractie zich kan aansluiten bij de idee van een extern klachtenrecht, zolang het begrijpelijk blijft. Intern en extern klachtenbeleid, de Vlaamse ombudsman, het KRC en dan ook nog het agentschap Zorginspectie zijn te veel naast elkaar. Het verbaast hem dan ook niets dat de kinderrechtencommissaris vaststelt dat jongeren hun weg niet vinden in het welzijnslandschap. Is er zicht op verbetering?

Op de vooravond van de integrale jeugdhulp blijkt dat in het beleidsdomein Welzijn nog zeer in hokjes wordt gedacht. De zorg is aanbodgestuurd en niet flexibel. Jongeren met meer dan één probleem krijgt men moeilijk geplaatst. Ook de communicatie van beslissingen ten aanzien van de jongeren verloopt niet echt vlot. Het lid vraagt zich net als vele anderen af of de integrale jeugdhulp wel een uitkomst biedt voor de vele euvels. Zo verwijst hij naar de vraag of een pleegplaatsing ook echt gebeurt in overeenstemming met de diagnose. Stelt men ter zake beterschap vast?

Het KRC formuleert een aantal noden met betrekking tot minderjarige asielzoekers, zowel van binnen als van buiten de Europese Unie. De heer Peter Gysbrechts stelt begrip te hebben voor de problematiek, maar noemt de oplossingen niet zo evident.

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen bespreekt het ontwerp van decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (*Parl. St. VI. Parl. 2013-14, nr. 2290/1*). De kinderrechtencommissaris oordeelt dat het ontbreken van een PAB voor kinderen ertoe leidt dat inclusief onderwijs onmogelijk wordt gemaakt. Het lid verwijst naar de passage waarin vermeld wordt dat de wachtlijsten voor het PAB bijzonder lang zijn en de kinderen in kwestie geen prioriteit krijgen. Heeft de kinderrechtencommissaris zicht op de mate waarin dit kinderen met een handicap tegenhoudt om inclusief onderwijs te volgen? Om hoeveel kinderen gaat het?

Het lid wijst op de vele vragen die in de voorbije jaren zijn gesteld over afstemming tussen Welzijn en Onderwijs. Dat vindt hij verder niet terug. Is er überhaupt beweging in die zin?

De bezoekenruimtes zijn veelgevraagd en het aanbod kan de vraag niet volgen. De wachttijden vooraleer contacten kunnen worden opgestart, zouden oplopen van vier tot acht maanden. Is er een algemeen probleem?

De Panathlonverklaring is enorm belangrijk. Het lid meent dat de meeste niet-professionele of semiprofessionele sporters simpelweg jaarlijks van club kunnen veranderen. Een professioneel contract afsluiten is pas mogelijk vanaf zeventien jaar. Waar ziet de kinderrechtencommissaris problemen?

Mevrouw *Else De Wachter* stelt dat niemand gelukkig wordt van het jaarverslag, maar acht het wel van belang dat die signalen doorkomen om in de toekomst zaken beter te kunnen aanpakken.

In het kader van het lokale armoedebeleid merkt de kinderrechtencommissaris een groot verschil in de wijze waarop minderjarige asielzoekers worden behandeld. Kan dat iets meer geduid worden en hoe ziet de kinderrechtencommissaris de aanpak dan?

Iets wat stevast terugkeert, is het feit dat jongeren vaak de juiste weg of informatie niet weten te vinden in de zorg. De continuïteit in de zorg en de beperkte inspraakmogelijkheden van de jongeren blijven een probleem. Komt er een verbetering met de decreten die op stapel staan? Zijn er nog aspecten die problematisch blijven en ziet het KRC daarvoor oplossingen?

Het federale niveau is gefocust op terugkeer, terwijl het Vlaamse vooral op integratie mikt. Hoe is afstemming van beide mogelijk? Wordt het KRC voldoende gehoord en betrokken in dat verband?

Het lid was een pionier met het invoeren van een inclusieve speelplein- en vakantiewerking in haar gemeente. De kinderrechtencommissaris acht dat essentieel. Het is niet evident, stelt mevrouw *Else De Wachter*. Er moet extra budget voor worden vrijgemaakt. Welke problemen ziet het KRC ter zake: gaat het om de impliciete of expliciete toegankelijkheid of om de organisatie? Kinderen met een handicap hebben immers een één op één-begeleiding nodig.

Mevrouw *Helga Stevens* is blij met de zeer degelijke adviezen van de kinderrechtencommissaris bij diverse ontwerpen van decreet. Ze dragen bij tot kwaliteitsvol decreetgevend werk.

Voor een grondige opvolging van onder meer het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp of van de Huizen van het Kind is het nog te vroeg.

Wat betreft integrale jeugdhulp merkt het lid op dat er problemen gemeld zijn met de taken van de bemiddelingscommissie. Die zou haar taak in bepaalde gevallen op een vreemde manier uitvoeren. Het is niet de bedoeling dat de commissie eigengereid werkt en tegen de wil van kinderen en/of familie ingaat. Het lid wil dat daarover goed gewaakt wordt.

Welke rechten hebben jongeren in instellingen? Kunnen kinderen of jongeren hun eigen mening of suggesties niet geven, of wordt dat afgestraft? Wordt dat beschouwd als tegen spreken? Er zijn meldingen van incidenten. Het lid meent dat met dergelijke zaken omzich-

tig moet worden omgesprongen en dat een grondige analyse van de situatie nodig is. Ze meent dat het deel uitmaakt van opvoeden om kinderen zich te laten uiten en inspraak te geven in de procedure, in wat in de instelling gebeurt. Wanneer een jongere de instelling verlaat met het gevoel dat alle ideeën afgeblokt worden, biedt dat geen positief perspectief. Hoe ziet de kinderrechtencommissaris dergelijke knelpunten?

Hoe zit het met de afstemming tussen het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp en het ontwerp van decreet houdende de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap en tot hervorming van de wijze van financiering van de zorg en de ondersteuning voor personen met een handicap (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2429/1). Het is nog voorbarig om te weten hoe dat in de praktijk uitvalt voor kinderen met een beperking. De wisselwerking baart mevrouw Helga Stevens zorgen en ze wil graag snel kunnen ingrijpen als er problemen blijken.

In het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp wordt de bemiddelingscommissie afgeschaft. Die commissie heeft wel een bufferfunctie, stelt mevrouw Helga Stevens. Ze probeert de toestroom naar de jeugdrechtsbank in te perken. Verwacht de kinderrechtencommissaris na de opheffing ervan een grotere toestroom naar de jeugdrechtsbank?

Mevrouw *Mieke Vogels* stelt dat snel ingrijpen en bijsturen altijd de beste optie is. Ze verwijst naar de plannen van het KRC en de Vlaamse Jeugdraad voor een opvolgingstraject in het kader van de integrale jeugdhulp. Ze zouden het traject van jongeren op het terrein volgen. Zijn die plannen geconcretiseerd? Wat is de timing?

Het lid ontvangt weinig positieve signalen over de uitvoering van de integrale jeugdhulp in Oost-Vlaanderen. Er is al een toename van het aantal gerechtelijke dossiers omdat mensen de weg naar de jeugdhulp niet vinden.

De kinderrechtencommissaris stelt dat sommigen al spreken van jeugdsanctierecht in plaats van jeugdrecht. Toen de huidige wet op de jeugdbescherming werd voorgesteld door de toenmalige minister van Justitie, mevrouw Laurette Onkelinx, pleitte het Vlaams Parlement unaniem voor jeugdsanctierecht met de bedoeling om de rechten van jongeren beter te garanderen. Men wilde de vrijheid van de jeugdrechter inperken om een jongere voor een fietsdiefstal te bestraffen met een verblijf in Mol of de zaak te seponeren. Door het jeugdsanctierecht zouden bepaalde overtredingen aan maximumstraffen gekoppeld worden, net als in het volwassenenrecht. Men zag het niet als een aanzet om er ook volwassen uitvoering aan te geven. Welke visie heeft het KRC ter zake? Met de overheveling van deze bevoegdheden naar Vlaanderen in het verschiet, lijkt het mevrouw Mieke Vogels van belang daarover duidelijkheid te krijgen om in de volgende regeerperiode een visie te kunnen opbouwen.

Aandacht voor spelen noemt het lid een oud zeer, dat geen beterschap kent. Ze verwijst naar de GAS-boetes voor spelende kinderen en de verkeersborden die hen moeten beletten te spelen. Mevrouw Mieke Vogels maakt zich zorgen over het feit dat schoolfacturen niet meer betaald kunnen worden. Er wordt dan beknibbeld op zaken die juist met spelen te maken hebben: bosklassen, zeeklassen enzovoort. Kinderen die naar school gaan, moeten een totaal pedagogisch project krijgen en niet alleen op de bank stilzitten. Soms vinden scholen zelfs geen zwembad om er met hun leerlingen te zwemmen. Heeft het KRC een visie of ideeën inzake de schoolfactuur?

Ze zou het interessant vinden onderzoek te voeren naar de afgenomen speelruimte voor kinderen in scholen. Ze zitten overvol en er komt een tekort aan ruimte op de speelplaats. Kinderen zitten soms uren in de nabewaking en kunnen niet echt spelen omdat het door

het grote aantal kinderen onmogelijk is voor wie toezicht moet houden om ze op de overdekte speelplaats te laten spelen.

Ook overvolle bussen en trams zijn een doorn in het oog van mevrouw Mieke Vogels. Ze stelt dat het jongeren al snel ertoe aanzet een eigen wagen te verwerven. Voorts merkt het lid dat steeds meer jonge kinderen lange tramtrajecten afleggen om naar school te gaan. Dat heeft alles te maken met de lange wachtlijsten in de lagere scholen. Voor de ouders die de jonge kinderen begeleiden betekent het extra kosten. Vooral kansarme kinderen nemen tram en bus om naar school te gaan, besluit mevrouw Mieke Vogels.

Mevrouw *Katrien Schryvers* stelt dat het jaarverslag een beeld biedt van wat er op het terrein gebeurt, wat er aan opvolging nodig is en van wat de toekomst allicht nog brengt. Het gaat er altijd om de rechten van kinderen te garanderen en hen een volwaardige plaats te geven in de maatschappij, terwijl ze toch nog kind kunnen zijn. Ze verwijst naar het charter 'Goe gespeeld!'. Wat men ermee doet, spitst zich niet alleen toe op het recht op spelen, maar ook op onder meer het organiseren van de ruimtelijke ordening. Er is een oproep gelanceerd aan alle gemeenten om dat opnieuw te onderschrijven. Initieel was de reactie zeer positief.

Het lid is vooral bekommerd over het algemeen welbevinden van kinderen, bijvoorbeeld ook op school. Het CLB zou daar meer aandacht aan kunnen besteden. Er is een project opgezet met de coaches geestelijke gezondheid, maar dat is niet verder uitgebreid. De coaching had tot doel om mensen op het terrein – leerkrachten, CLB-medewerkers, wie projecten deed bij de Logo's – te coachen om meer aandacht op te brengen voor dat welbevinden. Mevrouw Katrien Schryvers beseft dat scholen vaak overbevraagd zijn, maar ze stelt dat ze nu eenmaal de plek zijn en het forum om de meeste kinderen te bereiken. Daar moeten de signalen opgevangen worden. Proactief werken lijkt haar dan ook juist daar nog meer mogelijk.

De bezoekeruimten zijn een belangrijk element in het zoeken naar overeenstemming tussen ouders en het garanderen van bezoekrecht voor bijvoorbeeld grootouders. De wachttermijnen variëren naar verluidt naargelang de regio. De bezoekeruimten zouden ook vooral gebruikt worden op grond van de gerechtelijke context. Dat vindt het lid jammer, zeker als men bemiddeling meer kansen wil bieden. Men zou dan ook vrijwillig van de neutrale bezoekeruimten gebruik moeten kunnen maken.

Er is een grote diversiteit tussen de mensen die naar een cgg stappen en mensen die van andere voorzieningen zoals groepspraktijken van psychologen of psychotherapeuten gebruikmaken. Dat brengt meteen ook mee dat er twee snelheden kunnen ontstaan tussen wat ouders kunnen en bereid zijn te doen. Mevrouw Katrien Schryvers hoopt dat de federale erkenning van psychotherapeuten ook een terugbetalingsmogelijkheid meebrengt. Dat kan de gelijkheid enigszins bevorderen, maar het blijft een grote zorg.

De heer *Bruno Vanobbergen* stelt dat de signalen vanuit Oost-Vlaanderen ook het KRC bereiken, maar er is nog niet echt een lijn in te vinden. Het project is nog in opstartfase. Met een aantal organisaties zoals Cachet, mensen van de onderzoeksgroep van UGent, het KRC, wil men opvolgen wat er in de integrale jeugdhulp gebeurt om signalen al dan niet te kunnen bevestigen. Men wacht nog even af en wil het niet zien als een echte evaluatie. Doel is mogelijke problemen in kaart te brengen en in de loop van 2014 een onderzoek op te starten waarbij jongeren in de jeugdzorg zelf de leidende figuren worden. Aan de hand van hun verhaal moet duidelijk worden hoe de integrale jeugdhulp vorm krijgt en waar bijsturing nodig is.

Over het klachtenrecht geeft de kinderrechtencommissaris alvast mee dat men sterk gelooft in de regionale klachtenbureaus als laagdrempelig medium voor kinderen en jongeren. Belangrijk aspect is ook het intersectorale: een klachtenbureau installeren waarin dat principe verankerd zit kan de klantgerichtheid alleen maar verbeteren.

Kinderen op de vlucht noemt de heer Bruno Vanobbergen een heikel thema. Concrete aanbevelingen formuleren is niet eenvoudig en situeert zich vaak op verscheidene beleidsniveaus. Het KRC acht het niet opportuun kinderen van de ene op de andere dag een schooltraject dat ze al meerdere jaren volgen, te doen stopzetten. Daarom wil het KRC dat zowel op Vlaams als federaal niveau wordt gezocht naar opties om dat schooltraject toch te verzekeren. Jongeren moeten minstens ook een kwalificatie kunnen krijgen. Veel scholen en voogden signaleren problemen in die zin. Ook over geestelijke gezondheidszorg dienen de diverse niveaus samen na te denken.

Inzake het lokale armoedebeleid vermeldt men dat er grote verschillen zijn tussen steden en gemeenten onderling. Met het OCMW van Antwerpen is een rondetafel georganiseerd, specifiek over het begeleid zelfstandig wonen van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Vanuit de praktijk rees expliciet de vraag naar een veel betere regionale spreiding. Dat impliceert dat ook andere steden en gemeenten ondersteuning zouden krijgen in die zin. Het KRC blijft achter dat pleidooi staan, maar wil dat werk wordt gemaakt van de beeldvorming van de bewuste groep. Ze worden al te vaak omschreven als gevaarlijke jongeren en niet als jongeren in gevaar, besluit de kinderrechtencommissaris.

De relatie tussen Onderwijs en Welzijn ligt moeilijk. Voor het KRC speelt in dat verband vooral het verschil in rechtspositie. In de jeugdzorg is er een duidelijke rechtspositie voor minderjarigen. Het CLB is daarin helemaal mee en gebonden aan het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp. Van zodra het CLB in conflict komt met de school rijzen problemen met de rechtspositie van de minderjarige. Het KRC wil vooral bekijken hoe die rechtspositie in de nabije toekomst in de verschillende contexten op een gelijkwaardige manier vorm kan krijgen. Dat geldt niet enkel voor kinderen die in internaten zitten, maar veel breder, vult de heer Bruno Vanobbergen nog aan. Het versterken van de rechtspositie van jongeren in het onderwijs, kan de link tussen Welzijn en Onderwijs verbeteren.

In het kader van inclusief onderwijs noemt de kinderrechtencommissaris de filosofie van het ontwerp van decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften interessant. Ze strookt met het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Voor het KRC gaapt er evenwel nog een grote kloof tussen wat de memorie van toelichting stelt en wat in het ontwerp van decreet vervat zit. Er zijn te weinig rechtswaarborgen ingebouwd voor ouders en leerlingen. Zo is er geen sprake van een motivatieplicht voor scholen, heeft de klassenraad een bijzonder grote autonomie en worden diverse elementen in het besluitvormingsproces te vaag geformuleerd. De rechtspositie van de leerlingen komt er zeer zwak uit.

Wat betreft de contracten in de sport, krijgt het KRC vooral vragen van jongeren onder zestien jaar. Zij vernieuwen jaarlijks hun contract. De klachten concentreren zich vooral in de periode van mei tot juli. Wie zijn contract wil opzeggen, moet dat ten laatste op 1 april aangeven. Het oordeel van kinderen en jongeren is soms onderhevig aan verandering. De rigide manier van omgaan met transfers en contracten in de jeugdsport laat weinig ruimte voor jongeren. Ze kunnen ook legitieme redenen hebben om een contract op te zeggen en dat moet ingecalculeerd worden in het systeem, meent het KRC.

Als het gaat om inclusieve vakantiewerking, dan botst men steeds meer op het feit dat veel kinderen intussen met een label door het leven gaan. Dat brengt mee dat steeds meer kinderen ook slachtoffer worden van uitsluiting. Zo stelt het KRC vast dat onder meer kinderen met ADHD soms worden geweerd uit speelplein- en vakantiewerkingen. De vrees geldt derhalve niet alleen voor kinderen en jongeren met een fysieke handicap. Ook het KRC wil dat nauwgezet opgevolgd weten.

Over het jeugdsanctierecht wordt ook intern nog van gedachten gewisseld, erkent de heer Bruno Vanobbergen. Uit het werk van de werkgroep Jeugdsanctierecht is voor hem een toonaangevend document voortgevloeid met zeer waardevolle elementen, zoals het niet langer uit handen geven van minderjarigen en het stopzetten van GAS-boetes voor minderjarigen. Algemeen leeft wel de bekommernis dat jeugdsanctierecht ertoe zal leiden dat de focus komt te liggen op sanctie. Daarmee komt vooral het uiterlijk waarneembaar gedrag in de kijker. Tegenover een bepaald gedrag komt dan een bepaalde sanctie te staan. Het KRC wil dat de context van kinderen en jongeren wordt meegenomen.

Het centrale concept in het denken over jeugdsanctierecht is verantwoordelijkheid. Minderjarigen moeten hun verantwoordelijkheid opnemen. Ook daar bespeurt men een spanningsveld. Verantwoordelijkheid ziet de heer Bruno Vanobbergen als onlosmakelijk verbonden met een leerproces. Het is essentieel dat de kindperiode, waar iets meer krediet geldt dan voor volwassenen, gevrijwaard blijft en niet samenvalt met de volwassenenperiode. Het concept verantwoordelijkheid inbrengen in de kindperiode maakt dat men al snel dezelfde verwachtingen ter zake koestert als voor volwassenen. Verantwoordelijkheid steekt dan de kop op als nieuwe norm en dat vindt de kinderrechtencommissaris gevaarlijk. Verantwoordelijkheid voor minderjarigen moet daarentegen gesitueerd blijven binnen de context van de pedagogische ruimte. Die bekommernissen wil het KRC een plaats geven in het kader van het jeugdsanctierecht, al juicht men heel wat elementen toe.

De heer Bruno Vanobbergen stelt dat in het kader van onderzoek naar pesten in Vlaanderen ook is vastgesteld dat er een aantoonbaar verband bestaat tussen pesten en geweld op school en de infrastructuur en architectuur van een school.

Katrien SCHRYVERS,
voorzitter

Helga STEVENS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ADHD	attention deficit hyperactivity disorder
cgg	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
ckg	centrum voor kinderzorg en gezinsondersteuning
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
GAS	gemeentelijke administratieve sanctie
JO-lijn	de informatie- en klachtenlijn van het Agentschap Jongerenwelzijn
KRC	Kinderrechtencommissariaat
Logo	loco-regionaal gezondheidsoverleg en -organisatie
mpi	medisch-pedagogisch instituut
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PAB	persoonlijkeassistentiebudget
UGent	Universiteit Gent
VN	Verenigde Naties